

ৰাৱী মজ

সুম্মাই তৌৰদি কুম্মাই তৌনি!

লাই ইমো

ঐশ্বৰ্য্যগী ইমায়ী পাখংগী মহৌশাদগী হেঞ্জকই। শপ্তমনি, লৈকাইয়া হায়নে, নুপা ওইনা পোভৌবনা নোঙানবনা হানখিবনি। ৰাঙা ৰাতা, থবক খুঙ-লাকুঙ, এ! মৰীয়েন মতা অমনি। শাখিৰিকী শাখি অৰাৰী! হায়নী অমসু ৰাওৱী। কীৰগী মথাং খঙসে, নুশিকৰী মথাং খঙসে অদুৰ থমোহীও এইনা নক্লসি ইমানা খিতি মহেয়। মতম অমগী মাগী খুঙফুনা এনা খখি, “ঐশ্বৰ্য্য ইমো, হিতাবীনী সিনু মতা নুশিৰীৰা হায়নুৱা?” উশি মপালল হৰে মপুঞ্জিৰী হুয়নে। মথা চিত্ৰনা মহৌশাগী শপ্তম মতৌনবা লাঞ্চে। মসিগীনি নিকৌবদু মৌয়ুগ শাই শাই পাখংগী ফং-ফং ৰাছৰী অমা জোনা মত্ৰপসু তৌৰিক্ৰমী। মসিগী ওইবা যাব মৰমশিগী মতা পাখং ফায়ৱয়গী মীয়াই চামশিলকপাসিসু অমনি। মগি অতৰগী মতি নটে।

উসিসু ইয়া ৰাজ্বে। পাখংগী যামমথ পাখংগীৰে। লেণ্ডুনা পাখংগীৰা হায়নুৱা দুনা লৈকাইগী তাম, মমা, ইমে, ইয়েল ময়াম মোচে-চে কোইকৌ কোঁৱা গুমা পাখংগীমাজে। বাজি লৈখিবনা চহিবু ফাতি চিবু চিনেৱকই তশেনা ইমাগীসিবু চহেচৌৱা হায়বদুৱা হায়ন ৰাৱীগী শহ হাইবকই, ইমানা জ্ঞান তপ্পা-তপ্পা লাকপদুনা নুঙাইজে। অদুৰ ঐ ভাবতি তান্তি-“ঐবু কেদৌশিগো!” ৰাছৱদায়ী ইমায়ী অৰোইবা ৰাই-“ইচা পাখংনি হায়না এনা নেজৰকিবদুী সি ওইবকো!” নাকো অসিদা ইটৌ নৌনা তাকপগুনি।

উমাই অযুচে ইমায়ী য়াং কোভা পদুনা চুৱাচন্দপুৱ তামা চতুনা নুপী অমখক য়েবনি। উতৰকই, অদুৰ আশাগী ৰামেনা মোহৌই। ঐবু উৱগা ইকাইহৌয়ে, হৰাইহৌয়ে। ইকইহুনা মাই ডালকোৱেইবা ঐভোদা, অজ্ঞসনু মতৌগম “চা লৈৱদমৌ মাঞ্জি” ৰাইসৈমিক হায়কৌৱেইবা মত্ৰাৱীশীবা।

উত্তা হুয়কপসু ময়ামনি। আ মনি কাউৱবা শকতি নিশিকৌবা হিউ মৰুপ অমা কোক হেৰ খেনাবদগী অৰোইবা গাৱীনা লাকখিবনি। নুপানবু থেবগী কীবা হৌৱাত্ৰা হায়না মৰুপ মশেল ওইবৰী মিং থুংহেলসি। অৱাৰ, নুঙাইবা, নিশিগা, কাউথোপেপা, ফতৰা, পুম্বুমক সৰ্মপুণ ওইবৰা অমৃত্তু অৰৌবা, অতাওবা, অনোয়ৰা খৱগা চিন্দশিমমকই। নুশিকৰণী ৰাৱী মত্ৰতা য়ুম পানলতা হলেকই, চুমা খুঞ্জিমনিখিনা হায়ৱসি “মীনি পানবা মাললে হায়নে, অচুৱদি কনামতনা মাঞ্জি হায়বদুই।”

গড়ী ধাৱদমাই হোৱঁ ৰামখোনা ৰাৱী তেনশিনহৰে। মানা ঐবু শমাবোই, এনা মাৰু

চিত্ৰবোই, ঙাখু-খেঙথুৱনৰগা নুশিনানা ঐবু বস মানাকফাও খিবনিৰকই। ৰাচেং তঙখাই মানবা মখুণ্ডাও গুয়োৱা লুমা ধাসতুনা, তৌৱৰা ময়াদু খিগংলগা বাই-বাই তৌহৌই। ঐদি ধাসংফম থোকই খল্টিঙনা অদুৰ ধাসংফমতে ইখুংসে। কয়ানা নুশিনত্ৰবা মৰুপনা!

উইগুমসু তৌই, তুমগুমসু তৌই। গাৱীনাগা নোমবনে, ঐনগা হাইবনে, ইমৌংসিতা পাখোৱেনা হোংনবনা অৰাৰা ওই। তাৰা খোৱা লাকপদুনা মৌং খিঙ শিই। ইনাত্ৰা নুপী অমা চহি ২/৩ মি অঙা অমা শেগা লৈখৰগা ডুখি চপগোই পোবোই লেঞ্জু বেগ হাংবা লাক্ৰনমী। মহৌশাগী হেনবিদুনা মমাইদিদি ময়গেগে খায়া ফেংলুবনা, মাদী এনা ফেংলুকৰা ডাইৰমবদৌনা তৌই। “অঙাসে ডাইহাত্ৰা পাইবগে হায়সে সুম হেং লৈয়ে।” এনা খুৱা নজিঙনা নাহেদুনা অঙাং ইতাত্ৰা থাববোই থযোই শং! অঙাদুস মপানু মালনুৱাৰা খঙসে কৌশিনলকই। ঐগী ভাৱাকা ময়াদুনা পিছে।

ফজবৱা ফজবৱা হায়বা ফাওবি য়েইলুবনি অদুৰ উইখৰকপা মীংনা ওমখিনা অদুৰ মত্ৰপমাজে মৌং পাখোৱকপা ইফাল যৌবগী লানৱেয়।

ফুক হৌগংকে তৌবদা অঙাং অঙাসে থেংবকই তৰাত্ৰা। নুপী অদুদি লায়ৱদনা গাৱী মন্থল গাৱীগী মী নত্ৰনা কনামতা লৈৱমজে। হমাং অনাঞ্জি কাংই। হমাং মাইনা অঙাবুসু ঐসু চন্দৱজে। গাৱীগী মী অদুনা হই-“ইহুচে নুপীদুী?”

খঙসে, ইফাল, ইফাল যৌৱকপদি ৰাওৱকই। কৱিমানে হায়ৱসিবো! মতা হন্দোকলদিবো!

ঐগী ৰাজবদুনা কনামতা শৱক যাবিৱজে। গাৱীদগী কুমথৰগা শক কাউৱী নুপীদুনা ঐবু উজবনা কোয়ং চেলি। ঐবু অঙা য়েপজে হায়নাৱা ৰা খেজকা তাৱে কৰোয়া!” ধৰাখি মিছলি চোলোৰা হায়বৱাৰা, হনলিৰা হায়বৱাৰা দং-দং ফাওই। বদমাৰিক অঙাং অসিসু মমা কৌগেদি লৈচে, “পাপা, পাপা” ঐভোদা! মককতু নুশিৰা অমদি ৰাওঁৱ অৰুপ খোয়োসি ওহোৱে লখ্বেলি। ইমানা কৰি হায়বা ডাৱা নহান কামখিৰী তৌৱীনা তাৱগনা কৰি খনবা নাথোং শায়। পুলিসতা পিক্ৰসি হায়বসু চিত্ৰনে, ঐবু অঙাসি পুহুৰা ফাৰা যাবিৱনি। নুপা ওইৱকসু নোহোতা থানাগি লোক-অপ চলত্ৰি, মৌশিগি এদি অসি কদৌবা? খনমচে খনলগা ঝাইখোং মনিগী পুলিস অমা জয় পৰাজয় য়েলেগে খন্দুনা চলিঞ্জি। পাখংলবা পুক্ৰি, ফাৰিৱা লৈগে ফাজিন্দুনা ৰাৱীদু লিঙে। অদুগদি মথাং খৱা ওমশিলকই।

১- কৱল্লা মমানা মতা কাউৱদেইনো? ২- অহন নং য়াসসু ডাওৱে, পেট্ৰলি

লাকপা থেনেৱদি শোয়দনা কৱৱেইকো।

৩- নাহোংগসু ৰাওঁৱনি! চংলো ইমু মনুং খংনৰগা মাসিবু থানাৰা পিগে হায়নে। থানাসিবু অঙাং মচা মশু ফাৱগা য়োকফম ওইবোই নিঙাত্ৰা?

ফনা থমোয় শেংনা লিজবা ৰাৱীনি। কান্লে। উপাই তৌবিৱক্ৰতা হায়ৱগা, উসাই অয়ুৰ কোই ফানখিবদা ঙাইৱিৰা খজাইসিদা মশিৱনি থিহৌৱে খৱা পিৱকৰকই। ঐ তশেনা পাখংনি সিনু সুমা খুঙাঙত্ৰা মপা ওইৱকসে? ঐ পাখংনি হায়বনিৰু কৰিবা উভ্ৰেইনো? শাৱি-শাৱি ৰাওঁৱৰা ইমাই, ফজৱা অঙাং, মত্ৰবা পুৰি পুৰিমক লুৱবা কৰাকশিনা পুনা হুয়কই। মেঙাল মপা অমদি অঙাসি “পাপা ঠাই পিয়ো” অমৃত্তু নটে নিঙাই তৌশিনলকই। লোলিপোপ লৈদুনা পাপা চেৱৰা বেধবত্ৰী মচীদুনা চুপহাৰি। অদুগদি ইহিৰু হিগংচৱি “পাপা শকতা অসিদে!”

ওটে। অমদি য়ুম যৌবা ফাওবা ৰিলহেৱে খোজিগনি মপাদা ফনা কুইনা খোবো নুশিনা লেণুৱৰা তুংদা কপিং-লাওঁনি পুক্ৰিঃ নুশিনা কৌ-

-ইমা, ইমা, অঙাং পুৱক্ৰে, থোং হাও?

-হা! কৱিনো কৰি হায়বা (ওহোৱা হৰাও)?

-হৈমা কদাইটে অঙাংনা সিদে.. (শকফম হুয়কই)!

-বস মনুদা তৰাত্ৰা লৈৱসি। মী পুৱমক্ৰ হটানি হাৱে।

-অনুৱ হেজা য়াত্ৰা! কননা পিৱয়গে নঙোদপো?

-কুম্মাই খঙদেইনো ঐনো?

-হায় বসু! মথাং মৱম খঙদবা! চেলু থানাৰা পিৱকো।

ইহুশিনা অসুগুৱা লমজা সৱাকা পুশিনবা য়াৱোই।

-থানাসনু ইচানি হায়ৱসিনে ... ঐ খঙসে ইমা।

-ও ... সি ওইৱে, ননা থবক লৈ থবক লৈ হায়দুনা নিনি হুয়কতা হুঞ্জি হুয়কতা চংলিৰা। অদুগসু য়ুম পানখিৰোইকা হাজ্জাশৱনি। চংলো ৰুমশিগা লৈৱাৱনু। হে লোকৰক ... ঐমাই ইচা পাখংনি হায়না ৰানা জাইৱকি সি ওইহকো!

হায়ৱক্ৰতা ইমা ৰাছখিৰী। ওহোৱা ৰানা হেংনগো জ্ঞান লাঞ্চে। মথা চিত্ৰনা ঐভোদা য়েলকই। ঐবু তিল্লীবা মীয়ামদুসু য়েলকই অমতা ওইনা। ঐদি ইমায়ী খোয়াং থাৱালু য়েজ্জ পুমচিক চিকপদু থুগাইদুনা খাংঙুথুঙি ইচাদুনা শোপাদগী কোৱকই, “পাপা ...”।

তাৰুত্ৰুংদগী

(কবি খাংজম ইবোপীশকী ১৯৬৯ দা কোঙখিবা শৈৱেগী লাহিৱিক “অপাইবা খৱাই” দা ৱাওব শৈৱেং “হয়িংখোয়গী” গুসিগী ওইনা তাৰুত্ৰুংদগী লৌখচৱি)

হয়িংখোয়গী

অমাবনা থৱবা পাল্লা অমা হোলেগুনা হয়িংখোয়গী অমনি খৰি-

গৌৱিনদি উকনা শাবনি
মাগী অশেৰা মচুত্ৰা
মাৰু “মা” ওইনা উহবনি।
অদুগা যৌশু!
বিজ্ঞানগী খোঙচংনা “প্ৰাৰ”পু
মৌহিৎন লহৰৱনা
জ্ৰোস্তা য়াৱিৰা অত্ৰা নঙনা
কৰিবু উৎলিৰা।
“অচুৱা” হায়ৱনি গৌগী সেনি
গুৱাং-অচুৱগী ৰাইহে অমখকা
পুসীগী নামং পুগা ফংহনখি।
-অদুৱী অমোমদুগী
অমাবনা মকুপ মকুপ তেৱৰা মশা শাপন অনীদ
তশেনা তোলোদুনা
মৌংকুপ অমতাং পঙথৰি!
পুৰিৱীৰী খোঙাং লেপজে।
বিৱজ্ঞংগ
ফজৱৰা থাল চামনীপালদা শাংফায়কই!
-অদুৱী পঙথৰুৱা হয়িদ্
মথা তানা ৰুয়কই-
মনি
যুগ কয়াদিগী লেণুৱা ৰাহংগী পাউমু মসিনি-
নেশা পাল্ৰবা মৌংকুপ পুসীনি।

খাংজম ইবোপীশক

মণিপুৰী পাট্ৰু - পাউৰৌ, পাউতাক

- ১০. ইশ লৈৱই অকুৱনি।**
- মীনা হেংত্ৰবা থবক্ৰি পাক থাকোকপা
উমদে, থাকোকৰা তৌৱবসু মৱতা হেজা
তৌৱকই।
- ১১. ইশ লৈৱই অকুৱনি, ইনাই লৌৱই**
অৰেনী নুপী বিক্ৰই অশোৰী
- তৌৱ কৌত্ৰবা থবক খুদিংমক অফৰা
অমতা হেৰ খোক্তবা।
- ১২. ইচা উমদে নচা গৌথোকট।**
- মশাগী ফনবখতা খনবা, মগী য়েববা।
- ১৩. ইচা উমদে নচা গৌথোকট।**
- ইচা ইয়া হুত্ৰবুৰ থাকোকপা য়াববা, খাঙৰা
তাৰা।
- ১৪. ইচা শিৱদি লায়ৱি, লাইকৌই য়েনা**
চাকপদি অশি।
- পুৰীখনা অশিনা য়েকখিবা অমদা কৱক
পেৰবা ওইবা যৌওং।
- ১৫. ইচা উমদে**
- তৌথোকৰপা লুৱবা, য়েনা-লোনচং
খঙসে।
- ১৬. ইচা যৌবা কায়বা লাকই।**
- অতাং চানা যৌনা ফুদোকপা কাটে।
- ১৭. ইচা নুঙমু চাহলি।**
- লেগু লেগুদি উমদবা লৈচে।
- ১৮. ইচা নোমতা ওৱা**
- খৰিক খৰিক্তগী সিনং চাওবা, সিনং
খুৱা।
- খোমজিনবাঃ ডা. লৈশাঅৰেম তোম্বোন**

শৈৱে

খাংপোকশঙ

- ওৱম সৰীশঙ্কৰ সিংহে

শোগাইৰবা খাংপোকশঙ
ইখণ্ড শোমজিবনসু উমজচে
অনৌৱা খাংপোকশঙ
বিজ্ঞনসু হেজচে
মীশকসু খঙচচে
খাংপোকশঙসি শাৱিৱৰা।

থ্যোভুনা চহশি চংভমদে
লমখুংফমসু খঙচচে
কনজিৱিকবসু লেজচে।

নাইমতা লাকপা তাইংসিদা
খাংপোকশঙ মশক খনোনা
অমুক হনবা তাৱিৱৰা।

বেতৱনি তৌৱবাসনু উজ্জবে
নিংখৌ তুৱেলসু লাঞ্জি
খাংপোতা লৈবু লেজচে
খাংপোকশঙ থৱাৰ ক্ৰেগী
কাইদোকম ওইৱিৱৰা
নাইমতা তাৱৰা
অমদা লয়ীলতা
পুৰিবনে থৱাৰ ক্ৰেগী লমবদুনা
শকউৱা নহাৱা।

কীৱল্লা ৰাখণ

- হেসম ৱনৱীৰ

ওমাইখৰা ৰাখণগী উপাত্ৰা
লেঞ্জকখিঙে পুসি সিডেলনা
ওমখিৰিঙে অঙেইগী আশানা
লৈকাই নিংখৌ ওইবা।
মতদুনা মঙলনা ওইৱগা
ওশিনা মীকংগে থোক্তমাজে
ঐগী ৰাখল কীৱক্ৰে
লাইবকসি ওহোৱা দেমত্ৰে!

মঙগনে! তাইংখণ্ডে! গুসিগীসি

- কে হিৱলন চৌতে

ইঙাও ডাঙনা থোককই য়ুমদগী
উৰি কীজে থেংগী হনৌৱা
ইলবা নিখো উলেন কিলনা
চেলকই ঐগী থোঙ্গাল জো
এনা খল্লি কনাদেনা চংগৌৱিবনে
কৌৱকই “বিনেং” কদায়া চেক্ৰেৱিৱনো?
ঐ ইঙে উসি লেপ্ৰি
ইখণ্ড হাজে মাহকসিবু কনাবো,
অহলে ওইৱৰী শক-সু চংখোঞ্জিবনি
নমুমদী খৰু মীথি ৰুজ্জিবিও!
নচাশিপে পাখং লৈশা ফৱক্ৰে
কেৱেই লৈকাং কোমা খণ্ডো
নিযাদা লাইদুনা লৈৱনু নংগো
নুপা নহা লৈৱবা নুপীলা
শেমাংম থান্দুনা মহাজন শানিলনু
নচাশিং ৰুজ্জি নচাশিং শেপু
মীশা শেপো নুঙাইনি ৰুজ্জু
গুসিসু খল্লি মঙলনে! তাইংখণ্ডে!

মৰুপ শাল্লা

- ইয়াঞ্জিগী মণিপুৰীনাঃ
ৰাজিৎ থোক্তম

ওস্তিও পাঞ্জ
গুসিগী ঙাইজৰকপা
নেল খণ্ডতা তাৱি
শাখীনা শালবা
থাউসিগী চাইখোৱবা শতাং
অৰিনো মীহুংখাঙসে
শাখীনা চাওৱি
মফসিদা কনাসু লৈচে
মমিক য়াওঁৱকিবো
ঐবু কৌশিগি।

নঙুৰু উৰুংদগী

- সৌৱীতা বাচ্পশতি

নুঙাই হায়নবদুনা লাকপনি ঐ
খোঙদৱকপংদা উক্ৰে নঙবু
শকচানকৰবাগীদী নঙগী
মৈ চক্ৰ মথাখোঙগা
তাইয়োৱে খক্ৰে
অতৰকপা পুগা।
লাকচিনো কনাকা ঐ
হুজ্জনিবনা ঙাইউমদেগে হৌজিঙি।

শাৱং

- ৰাজ্জু দেৱত্ৰা

শাৱংসি নমখান্দুনা ৰামংগা
ইনিং-জ্জা শাৱনিংই
মহৌশাগী মত্ৰাত্ৰা
অদুগদি ফাজিৱক্ৰি অন্তম অন্তম
নাহুৰুঙমদনবা পুসিগিমগী

ওঁ তুৱংগে ইয়া

- এনা চিৎ হোয়গা

ইমা!
নত্ৰাত্ৰা শাৱজনিৱলনি
নিংগে পোৱাই
অদুৰ অমবা ৰায়ে
মহৌশাগী মত্ৰাবীদুনা
য়োৰ্কেদি শাখীনা
ঐবু শুৱীৱবসিদা।

চনবক্য নিতি

- লৈদা মনম, থোইদিবদা থাউ, শীবা মে,
শদেমদা ঘী, সুদা চিনি অদুগা হক্ৰোংগা আৰু উবুদ
অশিৱনি।

-অতেনোৰা মীনা লন পান্দী, ময়াম ওইবা মীনা
লনবুসু সিকাই খুৱবসু পান্দী, অথোইবা মীদিদি সিকাই
খুৱবসু পান্দী মৱমদি সিকাই খুৱবা হায়বনি ঝাইবদী
খোইৱৰা লজি।

-চু, সিন্ধি, শালেম, মৱা-মৰু (মস্ত্ৰনাচিবা),
পাচা, উহে, হিঁদাক (নত্ৰগা চেঙ অমসু ৱাশা শাব
অচ্যোপাং), (খৱা) থৰুগা নত্ৰগা চাৱৰগী তুংদা
সিক্ৰজৱৰা পান নহিবা থবক জৌগপাং।

-মেনা অমাম্বু ব'য়া অদুনা তেঙ্গালি
পীথোৱকই। চাৱিৰা চীজাক মতাদুনা মীদুগী হেনবি
অমসু ভূপ ওই।

-মতীক চাৰা গুণ লৈবা মীখত্ৰতা লন পীয়ু,
হক্ৰোংগা হুঙবনি।

হন্দোকপাঃ ককচিংতাবম ব্ৰজমনি শৰ্ম্মা

মণিপুৰি পাউথোং

১৬. মুমা য়েংলুগা মিঙটি খংচকৰপা-
১৭. লাৱসু লাৱা অমোমসু লাৱা-
১৮. লৈদি লৈ চিৱনবা লৈ-
১৯. ৱৱ হোন্দবা অহিবা জীৱ-
১০০. সনানা খোংলোৱা লুপানা খোংহাংবা-

পাউথোংগি জগি মংগী নোমাইখিঙি
লমাই অশিনা কোঙনোকচৱনি

১৬. মুমা য়েংলুগা মিঙটি খংচকৰপা-
১৭. লাৱসু লাৱা অমোমসু লাৱা-
১৮. লৈদি লৈ চিৱনবা লৈ-
১৯. ৱৱ হোন্দবা অহিবা জীৱ-
১০০. সনানা খোংলোৱা লুপানা খোংহাংবা-

কাল্ল-ৱানি খঙজীৱবিয়ু

* **খুজী লনা শেংদোকসি হায়ৱনি?**
- খুজী লনা শেংদোকসি হায়ৱনি-লুফু-
শাৰা সিন্ধি গ্ৰাস অমদা পিগিৱনি চোৱা অনীগা চত্ৰা
মপুণ অমগী মহীগা য়ানশিৱিৱগা, চত্ৰা মকুনা
মাঙজীনা তৰখোকপিবনা খুজীলু (খুংপু) মিনদি
অহম-অহম জিখোকপিব।

* **খুজী মঙবনী মূ (নেল পোলিস) কুইনা**
চংহনবনে হায়ৱনি?
- খুজী মঙবনী মূ (নেল পোলিস) কুইনা
চংহনবনে হায়ৱনি নেল পোলিস অদু
লৌখিত্ৰেঙগী মমাঙা সিন্ধি মগী ডিগেৱৰা লশিং
লুপগা খুজীনাশি অদুনা অহনবা খুইং (কোটি)
মত্ৰাশিং ফংহনখি।

* **খুজী মঙবনী মূ (নেল পোলিস) কুইনা**
ওইনা নাহুৰু-নাহোৱা তৌৱিৱগী কহনবিৱৰা
মত্ৰো তৌৱি।

* **খুজী মঙবনী মূ (নেল পোলিস) কুইনা**
কহনবনে হায়ৱনি?
- খুজী মঙবনী মূ (নেল পোলিস) কুইনা
কহনবনে হায়ৱনি অইংবা (ফি জডনী
লৌখিত্ৰেঙগী) সিন্ধি চেলেগে অমা মাঙজীনা
ইনাত্ৰা থিৱিৱা মত্ৰত্ৰা তৌৱি। হেৰু তৌৱা
লোৱবগা অইবো সিন্ধি অদুনা খুংগা খুজীনাশি অদু
কেকেও ২-৩ দং লুপশীৱিৱৰা মত্ৰংগা
লৌখিত্ৰেঙগী মুশিত্ৰা খুং হাই-হাইদুনা সিন্ধি
মত্ৰাশিং ফংহনখি।

(খুংম ল চক্ৰ হমা পুখোত্ৰা ৰেণী লিপি কমা ৱোনচাৰা সনখোঙ পল্লিকেন্দগীমক মণিচ
ৰেপদনা খোমজিন্দুনা বেভতা লাইৱিক “কম ৱানি খঙজীৱবিয়ু” দলী লৌখিত্ৰেঙগী)